

3) CDBr III.1, s. 1–2, č. 1: „*hereditatem suam Mokernie cum omnibus suis pertinentiis, et Zcolene cum tenimentis suis, Agris, Nemoribus, Pratis, Pascuis, Molendinis, cultis et incultis, Aquis aquarumue decursibus, ecclesie Magdeburgensi contradidit*“.

4) CDBr III.1, s. 2–4, č. 2: „*In facie itaque iudicis eiusdem ad firmamentum traditionis prioris magdeborch facte, castrum Mokernic, Sticboy et quod habuimus tam in burgo quam in burgwardo Chereuist cum uniuersis predictorum omnium pertinentiis*“.

5) CDBr III.1, s. 5–6, č. 4; s. 7–8, č. 5. Nad obsahem a vztahem těchto konfirmací se zamýšlel WALTHER RUHE, *Die magdeburgisch-brandenburgische Lebensbeziehungen im Mittelalter*, Halle 1914, s. 17–18.

6) Dále srov. DIETRICH CLAUDE, *Geschichte des Erzbistums Magdeburg bis in das 12. Jahrhundert*, Köln-Wien 1975², s. 279–288.

7) Blíže WILLI HAPPE, *Erzbischof Wichmann von Magdeburg*, in: Týž, *Die Mark Brandenburg, Wettin und Magdeburg. Ausgewählte Aufsätze*, Köln-Graz 1965, s. 1–152, zde především s. 54–102.

8) *Chronica principum Saxonie*, MGH SS XXV, s. 478: „*Hic vir bellicosus forcia bella gessit (...) contra ecclesiam Magdeburgensem castrum forte Wolmerstede edificauit*“.

9) MGH Const II, s. 50–51, č. 41.

10) Dále srov. EBERHARD SCHMIDT, *Die Mark Brandenburg unter den Askaniern (1134–1320)*, Köln-Wien 1973; WOLFGANG PODEHL, *Burg und Herrschaft in der Mark Brandenburg. Untersuchungen zur mittelalterlichen Verfassungsgeschichte unter besonderer Berücksichtigung von Altmark, Neumark und Havelland*, Köln-Wien 1975; HANS-JOACHIM FEY, *Reise und Herrschaft der Markgrafen von Brandenburg (1134–1319)*, Köln-Wien 1981.

11) CDBr III.1, s. 2–4, č. 2: „*ubi dux loci, uidelicet Archiepiscopus Magdeburgensis nobilem virum Wolterum de Arnstein sua auctoritate et ex sententia fecit iudicio prefidere*“.

12) CDBr I.10, s. 80–81, č. 12.

13) K osudům tohoto rodu srov. GERD HEINRICH, *Die Grafen von Arnstein*, Köln-Graz 1961.

14) Dále srov. ANTON JOHANN WALTER, *Die deutsche Reichkanzlei während des Endkampfes zwischen Staufern und Welfen*, Innsbruck-Leipzig 1938; PAUL ZINSMAIER, *Untersuchungen zu den Urkunden König Friedrichs II. 1212–1220*, Zeitschrift für die Geschichte des Oberrheins 97/1949, s. 369–466; HANS MARTIN SCHALLER, *Die Kanzlei Kaiser Friedrichs II. Ihr Personal und Sprachstil*, AfD 3/1957, s. 207–327; TÝŽ, *Die Staufische Hofkapelle im Königreich Sizilien*, DA 11/1954–1955, s. 462–505; HORST ENZENSBERGER, *Beiträge zum Kanzlei- und Urkundenwesen der normannischer Herrscher Unteritaliens und Siziliens*, Kallmünz 1971; THEO KÖLZER, *Die sizilische Kanzlei von Kaiserin Konstanze bis König Manfred (1195–1266)*, DA 40/1984, s. 532–561; BERND SCHÜTTE, *König Philipp von Schwaben. Itinerar-Urkundenvergabe-Hof*, Hannover 2002.

15) ACRB I.1, s. 6–8, č. 3 (zde s. 7): „*per manus Henrici Parisius notarii et fidelis nostri*“.

9. TEXTOVÁ PŘÍLOHA

1. Papež Inocenc III. potvrzuje Přemyslu Otakarovi I. výsady, jež získal od římských císařů, výslovně pak od designovaného císaře Oty IV., Laterán, 15. dubna 1204, CDB II, s. 35–36, č. 39.

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum dei, karissimo in Christo filio (...) regi Boemorum illustri salutem et apostolicam benedictionem. Sic sibi spiritualis et materialis gladius mutue mutuant subventionis auxilium et vicissim communicant vires suas, ut defectus suos ope vicaria suppleant et uterque alterius perficiat imperfectum. Decet enim, ut sibi ad invicem suffragentur, et apud eos, qui gladium spiritualem non timent, ius ipsius armis gladius materialis alleget, et spiritualis temporalis, cum necesse fuerit, auctoritatis sue robur impendat et tribuat super hiis, que minus essent valida sine ipso, valorem. Cum igitur karissimus in Christo filius noster illustris rex Otto, in Romanum imperatorem electus, iura et privilegia, que ab antiquo tibi et tuis predecessibus ab imperatoribus fuere concessa, suo tibi duxerit privilegio confirmanda, et tam libertates, quam terras et castra et alia tibi concesserit: ut dispositioni regie auctoritas pontificalis accedat, concessionem ipsas, sicut ad honorem tam ecclesie quam imperii sunt, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani XVII kalendas maii, pontificatus nostri anno septimo.

Inocenc, biskup, sluha sluhů božích, nejdražšímu v Kristu synu (...) jasnému králi Čechů, pozdrav a apoštolské požehnání. Meč duchovní a světský sobě vzájemně poskytují podporu a střídavě spolčují své síly, aby v zastoupení překlenuly své nedostatky, a každý z obou dokonává nedokonalé. Sluší se totiž, aby se vzájemně podporovaly, a u těch, kteří

se neobávají meče duchovního, aby světský meč konal právo svými zbraněmi a aby duchovní v pravý čas, nebude-li zbytí, vynaložil moc své autority a zaručil platnost toho, co by bez něj bylo méně platné. Když tedy, nejdražší v Kristu, náš syn, jasný král Ota, vyvolený císař římský, potvrdil svým privilegiem práva a privilegia, která byla císaři kdysi dána tobě a tvým předchůdcům, jak svobody, tak země, hrady a jiné tobě postoupil: aby k rozhodnutí královskému přistoupila autorita pontifikální, autoritou apoštolskou potvrzujeme a ochranou tohoto listu stvrzujeme ta nadání, jež jsou ke cti jak církve, tak říše. Nechť se tedy vůbec nikdo z lidí neodvážívá tento náš konfirmační list porušit nebo proti němu opovážlivým činem postupovat. Kdo by si však umínil, že se o to pokusí, věz, že uvaluje na sebe rozhořčení všemohoucího Boha a jeho blahoslavených apoštolů Petra a Pavla. Dáno v Lateránu 17. kalend květnových, sedmého roku našeho pontifikátu.

2. Papež Inocenc III. uznává Přemyslův královský titul a vyzývá jej k přijetí koruny z rukou římského krále a designovaného císaře Oty IV., Laterán, 19. dubna 1204, CDB II, s. 37–38, č. 41

Regi Boemorum illustri. Licet ante tue promotionis tempora multi fuerint in Boemia regio diademate insigniti, numquam tamen potuerunt a predecessoribus nostris Romanis pontificibus obtinere, ut reges eos in suis litteris nominarent. Nos quoque tum predecessorum nostrorum vestigiis inherentes, tum considerantes solliciti, quod a nobili viro Philippo duce Suevie te feceras coronari, qui cum coronatus legitime non fuisset, nec te, nec alium poterat legitime coronare, regem te hactenus non duximus nominandum. Verum cum ad commonitionem apostolice sedis et nostram, relicto duce Suevie, ad karissimum in Christo filium nostrum illustrem regem Ottonem, in Romanum imperatorem electum, te converteris usus consilio saniori, et ipse habeat te pro rege, tam intuitu precum eius quam tue devotionis obtentu, regem te de cetero reputare volumus et vocare. Tu igitur taliter gratiam tibi factam agnoscas et sic ingratitude viciū studeas evitare, ut tua devotio mereatur, quod et gratia tibi detur ex gratia, et data gratis perpetuo conservetur, provisurus attentius, ut quam citius poteris ab eodem rege Ottone te facias sollempniter coronari.

Datum Laterani XIII kalendas maii.

Jasnému králi Čechů. Ač už před dobou tvého nastolení mnozí v Čechách byli vyznamenáni královskou čelenkou, přece nikdy nemohli dosáhnout od našich předchůdců, římských papežů, aby je ve svých listech nazývali králi. My pak jdouce ve stopách našich předchůdců, když jsme vzali pozorně v úvahu, že ses dal korunovat vznešeným mužem Filipem, vévodou švábským, který sám nebyl právoplatně korunován, a proto ani tebe, ani jiné nemohl právoplatně korunovat, až dosud jsme nepovažovali za vhodné nazývat tě králem. Avšak když jsi, napomenut apoštolskou stolicí a námi, opustil švábského vévodu a když ses lépe poradil, obrátil ses k nejdražšímu v Kristu, synu našemu jasnému králi Otovi, vyvolenému římskému císaři, a on sám tě uznává za krále, jak pro jeho prosby, tak pro tvou oddanost nadále tě chceme považovati za krále a nazývat králem. Ty tudíž nechť přijmeš milost takto ti učiněnou a vynasnažíš se tím, že se vystříháš neřesti nevděku, aby sis svou oddaností zasloužil, že milost se ti dává z milosti a darem daná se ti trvale zachová, a budeš se pečlivě snažit o to, aby ses, jak nejrychleji můžeš, dal od téhož krále Oty slavnostně korunovat. Dáno 13. kalend květnových.

3. Fridrich II. Sicilský schvaluje volbu českého krále a vymezuje jeho práva a povinnosti k říši, Basilej, 26. září 1212, ACRB I.1, s. 6–8, č. 3

FREDERICUS divina favente clementia Romanorum imperator electus et semper augustus, rex Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue. Cum decor et potestas imperii nostrum precesserit statum, ut non solum ceterorum principum dignitates, verum etiam sceptrum regalia a nostra conferantur maiestate, gloriosum reputamus ac magnificum, quod in tanto nostre largitatis beneficio et aliis crescit regie dignitatis augmentum, nec ob hoc eminentia nostra aliquod patitur detrimentum. Inde est, quod nos attendentes preclara devotionis obsequia, que universa Boemorum gens ab antiquo tempore Romano exhibuit imperio tam fideliter quam devote, et quod illustris rex eorum Ottacharus a primo inter alios principes specialiter pre ceteris in imperatorem nos elegit et nostre electionis perseverantie diligenter et utiliter astiterit, sicut dilectus patruus noster pie memorie rex Philippus omnium principum habito consilio per suum privilegium instituit, ipsum regem constituimus et confirmamus et tam sanctam et dignam constitutionem approbamus regnumque Boemie liberaliter et absque omni pecunie

exactione et consueta curie nostre iusticia sibi suisque successoribus in perpetuum concedimus, volentes, ut quicumque ab ipsis in regem electus fuerit, ad nos vel successores nostros accedat, regalia debito modo recepturus. Omnes etiam terminos, qui predicto regno attinere videntur, quocumque modo alienati sint, ei et successoribus suis possidendos indulgemus. Ius quoque et auctoritatem investiendi episcopos regni sui integraliter sibi et heredibus suis concedimus ita tamen, quod ipsi ea gaudeant libertate et securitate, quam a nostris predecessoribus habere consueverunt. De nostre autem liberalitatis munificentia statuimus, quod illustris rex predictus vel heredes sui ad nullam curiam nostram venire teneantur, nisi quam nos apud Babenberc vel Nurenberc celebrandam indixerimus, vel si apud Merseburc curiam celebrare decreverimus, ipsi sic venire teneantur, quod si dux Polonie vocatus accesserit, ipsi ducatum prestare debeant, sicut antecessores sui, quondam Boemie reges, facere consueverunt, sic tamen, ut spatium sex eddomadarum veniendi ad predictas curias eis ante prefigatur. Salvo tamen, quod, si nos vel successores nostros Rome coronari contigerit, ipsius predicti regis Ottacheri vel successorum suorum relinquimus arbitrio, utrum ipsi trecentos armatos nobis transmittant vel trecentas marchas persolvant. Ad huius autem constitutionis et confirmationis nostre memoriam et robur perpetuo valiturum presens privilegium per manus Henrici de Parisius notarii et fidelis nostri scribi et bulla nostra aurea iussimus communiri anno, mense et indictione subscriptis. Huius rei testes sunt isti: archiepiscopus Barensis, episcopus Tridentinus, episcopus Basiliensis, episcopus Constantiensis, episcopus Curiensis, abbas Augensis, abbas Sancti Galli, abbas de Wiceburc, Bertoldus de Nifphe regalis curie prothonotarius, comes Ulricus de Chiburc, comes Rudolfus de Habechesburc et langravius de Alsatia, comites Loduicus et Hermannus de Froburc, comes Warnerus de Hohenburc, Arnoldus nobilis de Wart, Rodulfus advocatus de Raprehteshiwilare Rodulfus de Ramensberc, Albero de Tanehuse camerarius et alii quam plures magnates et nobiles et liberi, quorum testimonio hoc privilegium constat esse confirmatum. Acta sunt hec anno Dominice incarnationis millesimo ducesimo duodecimo, mense Septenbris, quintedecime indictionis, regni vero domini nostri Frederici illustrissimi Romanorum imperatoris electi et semper augusti, regis Sicilie, quintodecimo. Datum in nobili civitate Basilea per manus Ulrici viceprothonotarii sexto Kalendas Octobris feliciter amen.

Fridrich, z boží milosti a přízně vyvolený císař Římanů, vždy rozmnožitel říše, král sicilský, vévoda apulský a kníže kapujský. Protože ozdoba a moc císařská předchází náš stav, že nejen hodnosti ostatních knížat, nýbrž i královská žezla uděluje náš majestát, pokládáme za slavnou a velikou věc, že v tak velikém dobrodiní naší štědrosti i jiným vzrůstá rozmnožení královské důstojnosti a že tím naše vznešenost netrpí nijakou újmu. Proto my po přihlédnutí k přeslavným službám oddanosti, které veškerý lid český od dávného času věrně a oddaně prokazoval císařství římskému, a že jasný král jejich Otakar od začátku mezi jinými knížaty, zvláště před ostatními, nás zvolil císařem a při naší volbě ustavičně a užitečně setrval, jako náš milý strýc blahé paměti král Filip po radě knížat svým privilegiem ustanovil, také my jej králem ustanovujeme a potvrzujeme, a tak posvátné a důstojné ustanovení schvalujeme a království české štědře a beze všeho vymáhání peněz i obvyklé spravedlnosti našeho dvora jemu a jeho nástupcům na věky propůjčujeme a chceme, aby kdokoli z nich bude zvolen králem, k nám nebo našim nástupcům přijel a náležitým způsobem odznaky královské přijal. Také povolujeme, aby on a jeho nástupcové drželi všechny hranice, které patří zmíněnému království, ať již by byly jakkoli odcizeny. Také jemu a jeho dědicům úplně povolujeme právo a moc uvádět v úřad biskupy jeho království, ale tak, aby se těšili té svobodě a bezpečnosti, kterou mívali od našich předchůdců. Ustanovujeme pak z nadbytku naší štědrosti, že řečený jasný král nebo jeho dědicové nejsou povinni účastí na žádném našem sněmu, s výjimkou těch, které bychom svolali do Bamberku nebo Norimberku, nebo kdybychom drželi sněm v Merseburku, tam také jsou povinni účastí. Pokud by kníže polský přijal pozvání, mají mu dát průvod, jako někdy jejich předchůdcové, králové čeští činívali, ale tak, aby jim napřed byla určena lhůta šesti neděl k návštěvě řečených sněmů. S tou však výhradou, kdybychom my nebo naši nástupcové byli v Římě korunováni, ponecháváme na vůli řečeného Otakara nebo jeho nástupců, aby k nám poslal tři sta ozbrojenců, nebo vyplatil tři sta marek. K trvalé paměti a moci tohoto našeho ustanovení a potvrzení poručili jsme toto privilegium sepsati rukou Jindřicha z Parris, notáře a věrného našeho, a zlatou bulou naší stvrditi roku, měsíce a indikce níže psaných. Této věci svědkové jsou tito: arcibiskup z Bari, biskup tridentský, biskup basilejský, biskup kostnický, biskup churský, opat reichenauský, opat svatohavelský, opat weisemburský, Berthold z Neuffen, protonotář naší královské kanceláře, hrabě Oldřich

z Kyburgu, hrabě Rudolf z Habsburgu a lantkrabě alsaský, hrabata Ludvík a Heřman z Freiburgu, hrabě Werner z Hohenburgu, urozený Arnold z Wart, Rudolf fojt z Raprechtsweileru, Rudolf z Ramensbergu, Albero z Tanhausu komorník a mnoho jiných velmožů a urozených a svobodných, jejichž svědectvím je toto privilegium potvrzeno. Stalo se léta od vtělení Páně tisícího dvoustého dvanáctého, v měsíci září, v patnácté indikci, království však pána našeho Fridricha nejjasnějšího vyvoleného císaře Římanů a vždy rozmnožitele říše, krále sicilského roku patnáctého. Dáno ve vznešeném městě Basileji rukou Oldřicha místoprotonotáře šestých kalend říjnových šťastně amen.

4. Fridrich II. Sicilský potvrzuje české majetky ve Francích a Vogtlandu, Basilej, 26. září 1212, ACRB I.1, s. 8–10, č. 4

IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDUE TRINITATIS AMEN. FREDERICUS divina favente clementia Romanorum imperator electus et semper augustus, rex Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue. Ad excellendos regie celsitudinis titulos eorum votis nos uberius acclinare decrevimus, quorum fidem ac devotionem circa universa negotia nostra promovenda integram ac inconvulsam certiori experientia didicimus. Dignum namque ac honestum arbitramur fore, ut eorum qui promotioni nostre ab exordio assistere non dubitaverunt, tanto sollercius obsequiis respondeamus, ut etiam eorum exemplo plerosque alios ad favorem nostrum fabilius allicere valeamus. Nos itaque animadvertentes preclara devotionis obsequia, que illustris rex Boemorum Ottacharus intimo cordis affectu cum universa Boemorum gente hactenus nobis exhibuit ac etiam Domino largiente in perpetuum est exhibiturus, suis ad presens, in quantum possumus, respondere cupientes obsequiis, notum facimus tam presentibus quam futuris, quod nos eidem regi Boemie donamus et confirmamus ac in perpetuam possessionem tradimus proprietatem nostram Vlozze cum ministerialibus, servis, cuiuscunque fuerint conditionis, omnique iuris integritate quarumlibet possessionum, prout avus noster Fredericus pie memorie gloriosus Romanorum imperator augustus emit a domina Adleida comitissa de Clewen. Item donamus ei et confirmamus castrum, quod dicitur Svarcenberg, cum ministerialibus, servis, cuiuscunque sint conditionis, omnique iuris integritate quarumlibet possessionum, ut dictus avus

noster emit a duce Henrico de Medelic. Item donamus ei et confirmamus provinciam, que Milin dicitur, cum Richenbach et omnibus pertinentiis suis. Item donamus ei et confirmamus castrum Lichtemstein cum omnibus pertinentiis suis. Eidem etiam regi concedimus in pheidum et confirmamus possessiones Mantile et Lve cum omnibus pertinentiis suis. Preterea castrum Donin cum suis pertinentiis donamus et confirmamus, si illud a marchione Missenense absolvere poterimus, si vero ipsum castrum absolvere non poterimus, quicquid tres ab eodem rege electi imperii principes, qui tunc in gratia nostra fuerint, cum tribus supanis decreverint facere, satagemus. Ut autem nostre liberalitatis donatio, concessio ac confirmatio maiori nitatur robore et evidentiori future successioni pateat veritate, presens privilegium per manus Henrici de Parisius, notarii et fidelis nostri, scripsi et bulla nostra aurea iussimus communiri anno, mense et indictione subscriptis. Huius rei testes sunt: archiepiscopus Barenensis, episcopus Tridentinus, episcopus Basiliensis, episcopus Constantiensis, episcopus Curiensis, abbas Augensis, abbas Sancti Galli, abbas de Wiceburc, Bertoldus de Nifphe, regalis curie prothonotarius, comes Ulricus de Chiburc, comes Rodulfus de Habechesburc et langravius de Alsatia, comites Lodvicus et Hermannus de Froburc, comes Warnerus de Hohenburc, Arnoldus nobilis de Wart, Rodulfus advocatus de Raprehteshiwilare, Albero de Tanehuse, Rodulfus de Ramesberc et alii quam plures. Acta sunt hec anno Dominice incarnationis millesimo ducentesimo duodecimo, mense Septenbris, quintedecime indictionis, regni vero domini nostri Frederici illustrissimi Romanorum imperatoris electi et semper augusti, regis Sicilie quintodecimo. Datum in nobili civitate Basilea per manus Ulrici viceprothonotarii sexto Kalendas Octobris feliciter amen.

Ve jménu svaté a nerozdílné Trojice Amen. Fridrich z boží milosti a přízně vyvolený císař Římanů, vždy rozmnožitel říše, král sicilský, vévoda apulský a kníže kapujský. K povznesení jména královské výsosti rozhodli jsme se být velkoryseji nakloněni prosbám těch, o jejichž neměnné věrnosti a bezúhonné oddanosti ve vztahu ke všem našim záležitostem jsme byli velmi dobře zpraveni. Domníváme se tedy, že bude důstojné a čestné, abychom odpověděli důmyslnější vstřícností těm, kdo našemu povýšení od počátku pomáhali a nepochybovali, a abychom jejich příkladem snadněji pomohli jiným k naší přízni. Proto i my přihlížíme k přeslavným službám oddanosti, které jasný král Čechů Otakar

z nehlubšího pohnutí srdce s celým lidem českým až potud nám prokazoval a rovněž Pánu hodlá v budoucnu štědře prokazovat, v současnosti nakolik můžeme a natolik toužíme odměnit, známo činíme jak přítomným, tak budoucím, že my tomuto králi Čech dáváme a potvrzujeme a do věčného vlastnictví předáváme naše statky Floss s ministeriály, služebníky, jakéhokoli by byli postavení, a se všemi plnými právy k držbě, kterou náš děd Fridrich, blahé paměti slavný císař římský, vždy rozmnožitel říše, vykoupil od paní Adléty, hraběnky z Kleve. Rovněž mu dáváme a potvrzujeme hrad, jenž se jmenuje Schwarzenberg, s ministeriály, služebníky, jakéhokoli stavu a se všemi neporušenými právy veškerých majetků, které náš děd vykoupil od vévody Jindřicha z Medelic. Rovněž mu dáváme a potvrzujeme provincii, která se nazývá Milin, s Reichenbachem a vším jeho příslušenstvím. Také mu dáváme a potvrzujeme hrad Liechtenstein se vším příslušenstvím. Těmž králi předáváme v léno a potvrzujeme statky Mantel a Lube se vším příslušenstvím. Dále hrad Donín se vším příslušenstvím dáváme a potvrzujeme, jestliže jej dokážeme vyprostit z moci markraběte míšeňského. Pokud týž hrad nedokážeme uvolnit, učiníme to, co rozhodnou tři říšská knížata, která si vyvolí řečený král a která tehdy budou v naši milosti, spolu se třemi župany. Aby však dar naší štědrosti, udělení a potvrzení nabyl na vážnosti a aby to bylo zřejmější pro budoucí nástupce, přikázali jsme toto privilegium napsati rukou Jindřicha z Pairis, notáře a věrného našeho, a zlatou bulou stvrditi roku, měsíce a indikce níže psaných. Těto věci svědkové jsou: arcibiskup z Bari, biskup tridentský, biskup basilejský, biskup churský, opat reichenauský, opat svatohavelský, opat weisemburský, Berthold z Neuffen, protonotář naší královské kanceláře, hrabě Oldřich z Kyburgu, hrabě Rudolf z Habsburgu, lantkrabě alsaský, hrabata Ludvík a Heřman z Freiburgu, hrabě Werner z Hohenburgu, urozený Arnold z Wart, Rudolf fojt z Raprechtsweileru, Albero z Tanhausu, Rudolf z Ramensbergu a mnozí jiní. Stalo se léta od vtělení Páně tisícího dvoustého dvanáctého, v měsíci září, v patnácté indikci, království však pána našeho Fridricha nejjasnějšího vyvoleného císaře Římanů a vždy rozmnožitele říše, krále sicilského roku patnáctého. Dáno ve vznešeném městě Basileji rukou Oldřicha viceprotonotáře, šestých kalend říjnových šťastně amen.

5. Fridrich II. Sicilský svěřuje moravskému markraběti Mocran et Mocran se všemi právy a příslušenstvím, Basilej, 26. září 1212, ACRB I.1, s. 10–11, č. 5

IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDUE TRINITATIS AMEN. FREDERICUS divina favente clementia Romanorum imperator electus et semper augustus, rex Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue. Cum decor et potestas imperii nostrum precesserit statum, dignum tamen ac honestum arbitramur fore eorum votis uberius acclinare, quorum fidem ac devotionem circa universa negotia nostra promovenda integram ac inconvulsam certiori experientia didicimus. Inde est, quod nos advertentes grata ac preclara devotionis obsequia, que Henricus nobilis marchio Morauie, hactenus tam fideliter quam devote nobis exhibuit ac etiam Domino largiente in antea est exhibiturus, suis ad presens in quantum possumus respondere cupientes obsequiis, notum facimus tam presentibus quam in evum successuris, quod nos eidem marchioni et heredibus suis de nostre liberalitatis munificentia concedimus et confirmamus Mocran et Mocran cum omni iure et pertinentiis suis, salvo servitio, quod inde curie nostre debetur. Ad huius autem confirmationis et concessionis nostre memoriam et robur perpetuo valiturum presens privilegium per manus Henrici de Parisius, notarii et fidelis nostri, scripsi et bulla nostra aurea iussimus communiri anno, mense et indictione subscriptis. Huius rei testes sunt: archiepiscopus Bari, episcopus Tridentinus, episcopus Basiliensis, episcopus Constantiensis, episcopus Curiensis, abbas Augensis, abbas Sancti Galli, abbas de Wiceburc, Bertoldus de Nisphe, regalis curie prothonotarius, comes Ulricus de Chiburc, comes Rodulfus de Habechesburc et langravius de Alsatia, comites Loduicus et Hermannus de Froburc, comes Warnerus de Hohenburc, Arnoldus nobilis de Wart, Rodulfus advocatus de Raprehteshiwilare et alii quam plures. Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducesimo duodecimo, mense Septenbris, quintedecime indictionis, regni vero domini nostri Frederici, illustrissimi Romanorum imperatoris electi et semper augusti, regis Sicilie, quinto decimo. Datum in nobili civitate Basilea per manus Ulrici viceprothonotarii sexto Kalendas Octobris feliciter amen.

Ve jménu svatě a nerozdílné Trojice Amen. Fridrich z boží milosti a přízně vyvolený císař Římanů, vždy rozmnožitel říše, král sicilský, vévoda

apulský a kníže kapujský. Protože ozdoba a moc císařská předchází náš stav, pokládáme alespoň za důstojné a čestné být štědře nakloněni přáním těch, jejichž věrnou oddanost ve vztahu ke všem našim záležitostem jsme na základě jistých zkušeností shledali naprosto pevnou. Proto my po přihlédnutí k milým a přeslavným službám oddanosti, které nám Jindřich, vznešený markrabě moravský, až dosud jak věrně, tak oddaně prokazoval a rovněž Pánu hodlá v budoucnu prokazovat, v touze odměnit jeho služby, nakolik je to v našich silách, známo činíme jak přítomným, tak budoucím, že jmenovanému markraběti a jeho dědicům z nadbytku naší laskavé štědrosti svěřujeme a potvrzujeme Mocran a Mocran se vším právem a se svými náležitostmi, se zachováním povinnosti, která odtud plyne našemu dvoru. K trvalé paměti a moci tohoto našeho potvrzení a schválení poručili jsme toto privilegium sepsati rukou Jindřicha z Pairis, notáře a věrného našeho, a zlatou bulou stvrditi roku, měsíce a indikce níže psaných. Této věci svědkové jsou: arcibiskup z Bari, biskup tridentský, biskup basilejský, biskup kostnický, biskup churský, opat reichenauský, opat svatohavelský, opat weisemburský, Berthold z Neuffen, protonotář naší královské kanceláře, hrabě Oldřich z Kyburgu, hrabě Rudolf z Habsurgu a lantkrabě alsaský, hrabata Ludvík a Heřman z Freiburgu, hrabě Werner z Hohenburgu, Arnold urozený pán z Wart, Rudolf fojt v Raprechtsweileru a mnoho jiných. Stalo se léta od vtělení Páně tisícího dvoustého dvanáctého, v měsíci září, v patnácté indikci, království však pána našeho Fridricha, vyvoleného císaře Římanů a vždy rozmnožitele říše, krále sicilského roku patnáctého. Dáno ve vznešeném městě Basileji rukou Oldřicha místopronotáře, šestých kalend říjnových šťastně amen.

Exkurz

Společné a rozdílné v basilejských listinách z 26. září roku 1212 na příkladu buly *Mocran et Mocran*, ACRB I.1, s. 10–11, č. 5

Tučně vysázená místa jsou společná všem třem listinám. Tučně vysázená kurziva označuje stylistické shody s privilegiem, kterým Fridrich schválil volbu českého krále. Kurzivou vysázená místa odkazují na druhou basilejskou bulu pro Přemysla Otakara. Běžný typ písma zachycuje originální formulace.

IN NOMINE SANCTE ET INDIVIDUE TRINITATIS AMEN. FREDERICUS divina favente clementia Romanorum imperator electus et semper augustus, rex Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue.

Cum decor et potestas imperii nostrum precesserit statum, dignum tamen ac honestum arbitramur fore eorum votis uberius acclinare, quorum fidem ac devotionem circa universa negotia nostra promovenda integram ac inconvulsam certiori experientia didicimus. Inde est, quod nos advertentes grata ac preclara devotionis obsequia, que Henricus, nobilis marchio Morauie, hactenus tam fideliter quam devote nobis exhibuit ac etiam Domino largiente in antea est exhibiturus, suis ad presens in quantum possumus, respondere cupientes obsequiis, notum facimus tam presentibus quam in evum successuris, quod nos eidem marchioni et heredibus suis de nostre liberalitatis munificentia concedimus et confirmamus Mocran et Mocran cum omni iure et pertinentiis suis, salvo servitio, quod inde curie nostre debetur. Ad huius autem confirmationis et concessionis nostre memoriam et robur perpetuo valiturum presens privilegium per manus Henrici de Parisius, notarii et fidelis nostri, scripsi et bulla nostra aurea iussimus communiri anno, mense et indictione subscriptis. Huius rei testes sunt: archiepiscopus Bari, episcopus Tridentinus, episcopus Basiliensis, episcopus Constantiensis, episcopus Curiensis, abbas Augensis, abbas Sancti Galli, abbas de Wiceburc, Bertoldus de Nisphe, regalis curie prothonotarius, comes Ulricus de Chiburc, comes Rodulfus de Habebesburc et langravius de Alsatia, comites Loduicus et Hermannus de Froburc, comes Warnerus de Hohenburc, Arnoldus nobilis de Wart, Rodulfus advocatus de Raprehteshiwilare et alii quam plures. Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo duodecimo, mense Septenbris, quintedecime indictionis, regni vero domini nostri Frederici illustrissimi Romanorum imperatoris electi et semper augusti, regis Sicilie, quintodecimo. Datum in nobili civitate Basilea per manus Ulrici viceprothonotarii, sexto Kalendas Octobris feliciter amen.

6. Fridrich II. Sicilský bere na vědomí volbu Přemyslova syna Václava českým králem, Ulm, 26. července 1216, ACRB I.1, s. 12–13, č. 6

FREDERICUS secundus divina favente clementia Romanorum rex semper augustus et rex Sicilie. Si specialibus et expertis fidelibus et dilectis nostris gratiam facimus specialem, non est indignum, set consonat omnimodis equitati. Eapropter universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris imperpetuum notum esse volumus, quod misso

ad presentiam nostram Benedicto, venerabili archidiacono Belinensi, exposuerunt celsitudini nostre dilecti fideles nostri Henricus marchio Moraue et universitas magnatum et nobilium Boemie, quod communi voluntate et assensu dilecti nostri Odacrii, illustris regis Boemie, elegerunt in regem eorum Vencezlaum, filium ipsius regis Boemie primogenitum. Propter quod maiestati nostre attentius supplicarunt, ut electionem ipsius Vencezlai ratam haberemus et firmam et eidem nostrum benignum impertiremur assensum. Nos autem, quia votive supplicationis huius affectum ex magne fidelitatis ardore novimus provenire, considerantes sinceritatem fidei et pure devotionis ipsius Odacrii, regis Boemie, quam erga maiestatem nostram hactenus habuisse dinoscitur, attendentes etiam obsequia filii sui Vencezlay, dilecti sororii nostri, que nobis et imperio fideliter poterit exhibere, de solita gratia nostra et consilio principum et magnatum imperii, qui tunc circa nos existebant, electionem prephatam ratam habemus et firmam et concedimus eidem Vencezlaio totum regnum Boemie cum terminis et omni iure et honore ac rationibus, eidem regno pertinentibus, sicut ipsum regnum pater suus et alii predecessores sui, tam duces quam reges, umquam melius tenuerunt et possederunt. Mandamus itaque et firmiter statuimus, ut quecumque persona ecclesiastica vel secularis hanc nostram confirmationem et concessionem infringere vel evacuare presumpserit, mille libras auri puri componat, quarum medietas curie nostre, altera vero iniuriam passis persolvatur. Ut autem hec rata et firma imperpetuum perseverent, presens privilegium scribi et bulla aurea typario nostre maiestatis impresa precepimus communiri. Huius rei testes sunt: Syffridus Augustensis episcopus, Ulricus abbas Sancti Galli, Cono abbas Elwacensis, Henricus abbas Campidonensis, Radulfus palatinus comes de Twingen, comes Hartemannus de Wirtemberg, comes Lodowicus frater eius, Hermannus marchio de Baden, Hugo iunior palatinus comes de Twingen, comes Lodowicus de Otyngen, Bertoldus de Nyphen, Anselmus de Justingen marescalcus, Walterus de Syph pincerna et alii quam plures. Ego Conradus Metensis et Spirensis episcopus, imperialis aule cancellarius, vice domini Syffridi Maguntine sedis archiepiscopi et totius Germanie archicancellarii, recognovi. Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo sextodecimo, septimo Kalendas Augusti, indictione quarta, regnante domino nostro Frederico secundo dei gratia Romanorum rege semper augusto et rege Sicilie, anno Romani regni ipsius quarto et Sicilie octavodecimo feliciter

amen. Datum apud Vlmam per manus Bertoldi de Nyphen, imperialis aule prothonotarii, anno, mense et indictione pretitulatis.

Fridrich z milosti boží král Římanů, vždy rozmnožitel říše a král sicilský.

Není nás nedůstojně, pakliže učiníme našim osvědčeným a ceněným, věrným a milým zvláštní milost, spíše to značí naši obecnou spravedlnost. Proto chceme, aby bylo všem našim věrným, jak přítomným, tak budoucím známo, že k nám naši věrní milí Jindřich, markrabě moravský, a všichni magnáti a urozenci čeští vyslali Beneše, ctihodného arcijáhna bílinského, a jeho prostřednictvím nám vylíčili, že ze společné vůle a za souhlasu našeho milého Otakara, vznešeného krále českého, zvolili za svého krále Václava, prvorozeného syna tohoto krále českého. A proto nás velmi prosili, abychom zvolení onoho Václava potvrdili a právem posvětili a abychom jemu udělili náš dobrotivý souhlas. My tedy, protože jsme poznali, že vroucnost této žádosti pochází z velké věrnosti, a protože jsme také poznali upřímnost věrnosti a zbožnosti tohoto Otakara, krále českého, kterou projevil vůči našemu majestátu, a pozorující také poslušnost jeho syna Václava, našeho milého příbuzného, a to, že ji bude nám i říši věrně prokazovat, výše zmíněnou volbu jsme potvrdili a právem posvětili z naší milosti a na radu knížat a mocných říše, kteří tehdy byli v naší blízkosti, a postoupili jsme témuž Václavovi celé království české v plném rozsahu a se všemi právy k němu náležejícími, tak jak to království drželi a vlastnili jeho otec a ostatní jeho předchůdci, jak knížata, tak králové. Nařizujeme také a pevně ustanovujeme, aby jakákoli osoba církevního nebo světského stavu, která by se pokusila narušit tuto naši konfirmaci a souhlas, složila tisíc liber čistého zlata, z kteréžto sumy by polovina šla do naší pokladny a druhá část by odčinila bezpráví poškozených. Aby tedy tato naše potvrzení a ustanovení trvala na věky, přikazujeme dodržovat toto privilegium zde napsané a zlatou bulou odznakem našeho majestátu opatřené. Svědkové této věci jsou: Siegfried, biskup augsburský, Oldřich, opat svatohavelský, Kuno, opat elwangenský, Jindřich, opat kemptenský, Rudolf, falckrabě z Tübingen, Hartman, hrabě z Würtemberku, hrabě Ludvík, jeho bratr, Heřman, markrabě bádenský, Hugo, mladší falckrabě z Tübingen, hrabě Ludvík z Öttingen, Berthold z Neuffen, maršálek Anselm z Justingen, stolník Walter de Syph a mnozí jiní. Já Konrád, biskup v Metách a Špýru, místokancléř říšský, zastupující pana Siegfrieda, arcibiskupa mohučského a arcikancléře celé Germanie, jsem

toto přehlédl a zkontroloval. Stalo se roku 1216, sedmých kalend srpno-
vých, indikce čtvrté, čtvrtého roku vlády našeho pána Fridricha, z boží
milosti krále římského, a osmnáctého roku vlády jeho jako krále sicil-
ského, šťastně amen. Dáno v Ulmu rukou Bertholda z Neuffen, říš-
ského protonotáře v roce, měsíci a indikci již řečené.

PODĚKOVÁNÍ

Trnitá pouť od povzdechu, že s pamětí je zkratka potíž, až k těmto
děkovným řádkům trvala bezmála devět měsíců a měří více než sedm
set tisíc znaků. Vzdálené počátky rukopisu však leží mnohem hlouběji
a sahají až do letního semestru roku 1993, kdy Peter Herde vypsál další
ze svých proslulých staufských přednášek a jedovatými postřehy umoc-
nil mé (tehdy jen matně) tušení, že se Zlatou bulou sicilskou není něco
v pořádku. První rozpaky jsem poněkud neuměle vložil do krátké stu-
die o bule *Mocran et Mocran* a přes mnohé „vedlejší“ povinnosti se stále
častěji a stále raději vracel k roku 1212. Během příprav jsem hledal radu
u mnohých a dostalo se mi nejen rady, ale také nezištné pomoci. Všem
jsem zavázán, za vše děkuji, byť ani polovině nemohu poděkovat tak, jak
bych rád, a ani polovině nemohu poděkovat tak, jak by si zasloužili.

S odstupem jedné dekády již začínám tušit, že semestry na würzbur-
ské univerzitě jsou prostě nezapomenutelné, ale právě tak nezapomenu-
telní jsou mí profesoři, ochránci a hostitelé Gundolf Keil a Peter Herde.
Za velkorysou nabídku studovat v dokonalé knihovně Herderova ústavu
v Marburgu děkuji Winfriedu Irgangovi a Eduardu Mühlemu, ovšem
příjemné prostředí, kolegiální přízeň a pozornost mě obklopily také po
příchodu do Brna, na fakultě, v zemském i městském archivu, morav-
ské zemské knihovně. Děkuji.

A kdo mě provázel na cestě za výkladem Zlaté buly sicilské? Aniž to
tušil nebo něco takového zamýšlel, výrazně mi pomohl Ivan Hlaváček.
Teprve po jeho příspěvku do diskuse k privilegii *Mocran et Mocran* jsem
si uvědomil, že basilejský akt (a vůbec rok 1212) je neznámou kapito-
lou českých dějin. Jsem vděčný Ivanu Beránkovi z nakladatelství Havran,
že mi před léty nabídl zpracování sicilské buly jako místa naší paměti,
a nevědomky mi tak pomohl vyřešit problém, jak o Fridrichově privi-
legiu psát.

Děkuji Dušanu Třeštíkovi za velkoryse zapůjčenou zahraniční lite-
raturu (a mrzí mě, že jsem ho v posledních třech letech vůbec o ničem
nepřesvědčil), přátelům ve Vídni, Mnichově, Würzburgu, Frankfurtu,
Poznani, Lublinu a Paříži za vstřícné konzultace, Vláďovi Urbánkovi